

Olycksundersökning Nivå 2b

Insatsutvärdering 2019-10-11

Post Nord terminal Lilla Garnisonsgatan 28, Helsingborg

Utsläpp farligt ämne i byggnad

(försändelser med misstänkt farligt innehåll)

Ansvarig utredare

Gert Linderos, (Granskare: Lars-Göran Bengtsson) RSNV, 2020-03-20

Uppdraget

Att utvärdera utvalt uppdrag med avseende på utlarmning, gjorda riskbedömningar i samband med insatsen, följandet av instruktioner, samarbetet i den egna organisationen, samarbetet med andra organisationer i uppdraget, säkerställa vår förmåga samt att föra tillbaka erfarenheter till den operativa verksamheten.

Avgränsningar

I utvärderingen utreds räddningstjänstens insats från utlarmning till dess att räddningstjänsten avslutades. Drabbat företag och deras rutiner/instruktioner utreds inte.

Kort beskrivning av händelsen

Händelserapporterna och SOS ärendekopior har studerats och samtal har förts med VBI, yttrebefäl, styrkeledare samt brandmän som deltagit i insatsen.

Larmindex: Nivå 3. Utsläpp farligt ämne i byggnad

Ledning	264-1000(inre befäl) 264-1080(yttre befäl) 264-1180(VBI)
Primär enhet	264-1110(släckfordon) 264-1160(kemenhet) 264-1600(saneringspersonal)
Förstärkande enheter	264-1010(släckfordon) 264-1030(höjdfordon) 264-1210(släckfordon)

Larm inkom till räddningstjänsten c:a 06:32. Enligt SOS ärendekopia har en uppringare meddelat SOS Alarm om att "50 paket ligger i en bur och att ett av paketen gått sönder och att ett antal personer fått ämnet på kläder och händer från en söndrig försändelse.

1110 och 1160 kom först till platsen spärrar av tillfartsvägar samt till delar av Post Nords lokaler och förberedelser gjordes för att "frysa" läget på platsen.

Fler enheter kom till platsen och placerades på halvhalt.

Ledningsteamet bestående av VBI och Yttre befäl kom tidigt till platsen och informerades om läget.

Tre personer isolerades inne i byggnaden. Efter gjord riskbedömning påbörjades zonindelning och uttalades. Efter samtal med polis konstaterades att det inte fanns någon uttalad hotbild och då bedömdes insatsen som räddningstjänst.

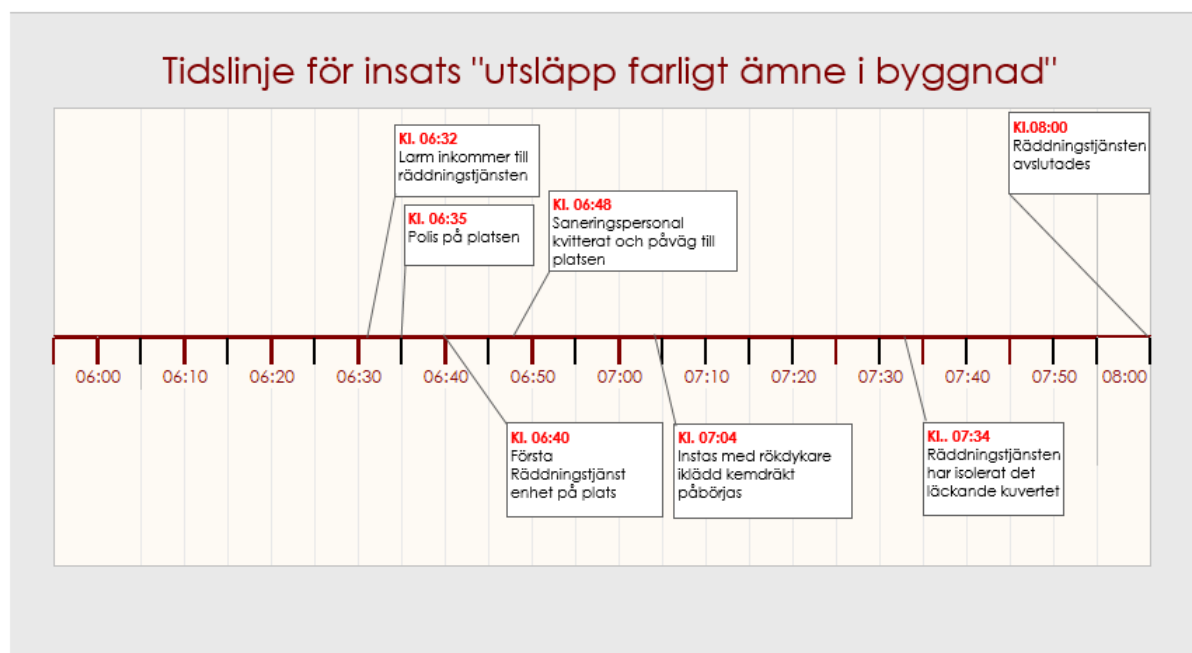
En brandman iklädd kemdräkt(engångs) och påtaget andningsskydd skickas fram och in i "het zon" för att fotografera den söndriga försändelsen för att få en bättre bild av försändelsen och kanske någon avsändare eller mottagare. Den söndriga försändelsen hittades lite senare på en annan plats lite längre in i byggnaden. Den trasiga försändelsen isolerades i en plasttunna med förslutande lock.

Efter att ledningsteamet tillsammans med polis studerat bilderna på försändelsen och inhämtat med information om försändelsen beslöt polis att göra en snabbtest på försändelsens innehåll.

Snabbtestet visade på att försändelsens innehåll kunde innehålla någon form av drog. Polis tog därför hand om försändelsen.

Ambulanspersonal skickades in till de isolerade personerna inne i byggnaden för att avgöra vilken typ av sanering de hade behov av.

Därefter avslutades räddningstjänsten.

Figur 1. Tidslinje över ungefärliga tider för händelsen "utsläpp av farligt ämne i byggnad". Från tidslinjen framgår det att det tagit ungefär 1 timme och 30 minuter från det att man fick larmet tills att man isolerat det skadade kuvertet och räddningstjänsten avslutades.

Slutsatser

Alarmering

I den granskade händelsen framgår att insatsen klassats som nivå 3 larm. Detta hör ihop med de larmplaner som finns kopplat till larmets karaktär och/eller till vilket område/kommun uppdragen ska genomföras i. Vid larm inom RSNV's område larmas alltid VBI, Yttre befäl och inre befäl. Det befäl som kommer först till platsen blir RL tills ledningsteamet kommer till platsen för händelsen. Vid uppdrag av denna karaktär i andra kommuner som inte tillhör RSNV's område blir automatiskt berörds kommun räddningstjänst räddningsledare på platsen för händelsen.

Saneringspersonal(Berga deltid) larmades ut i ett tidigt skede vilket är viktigt för att snabbt kunna bistå med eventuell sanering av drabbade, personal och utrustning.

Det framgår från SOS ärendekopia att SOS kontaktat IB om att larma Perstorps nationella kemenhet. IB informerade SOS att man vill avvakta med att larma Perstorps nationella kemenhet.

RSNV's regionala kemenhet larmades till platsen vilket får ses som en korrekt åtgärd med tanke på händelsens karaktär och den information som inringare delgav SOS alarm.

Ledningen

Ledningen(ledningsteamet) vid denna insats mot "utsläpp av farligt ämne" i byggnad var väl inarbetat och fungerade bra vid denna händelse.

Inre befäl informerades kontinuerligt om händelsens utveckling och resurser avsattes tidigt för att eventuellt kunna användas för andra uppdrag.

Riskbedömningar

I den granskade händelserapporten hittades inte någon åtgärd som påbörjades utan genomförd riskbedömning. Av praktiska skäl så hinner man inte göra detta skriftligt utan det görs muntligt men det får inte finnas utrymme för tveksamheter. Allt ska dokumenteras i efterhand eller under pågående insats. I denna händelse finns riskbedömningarna dokumenterade i händelserapporten.

Kemdykarinstruktionen

Om "kemdykning" genomförs ska våra då gällande instruktioner följas. Vid denna händelse genomfördes ingen kemdykning utan en brandman klädd i engångskemdräkt(självskydd) genomförde enkla och okomplicerade uppgifter. Detta får dock inte föranleda att saneringsmöjligheter inte i planeras i ett tidigt skede.

Det beslutades tidigt i denna händelse om uppbyggnad av saneringsplats. Även om mycket är oklart och ledningsfunktionerna inte hade en klar eller gemensam bild om risker och åtgärder, är det bra att saneringsmöjligheter finns förberedda.

Beredskapen

Beredskapen i övrigt hanterades på ett föredömligt sätt. Redan i ett tidigt skede klargjordes att det behövdes avsättas enheter för eventuella andra larm vilket också inkom(trafikolycka)

Samverkan inom den egna organisationen

Det är viktigt är att förstå kombinationen av fordon och resurser som skickas vid larm om "utsläpp av farligt ämne i byggnad". Kombinationen ledningsteam, inre befäl, primärstation, förstärkande stationer, saneringsenheter, externa enheter etc. ska samverka på ett effektivt sätt. Det ska påpekas vikten av att om någon av stationerna inte är på sina respektive stationer vid larm kan fordonståget inte alltid följa den larmplan som gäller vid denna typ av larm. Vid sådana tillfällen kan det krävas en manuell justering av respektive fordonståg.

Bra intern kommunikation(radio) mellan enheterna är en förutsättning för bra effektivitet och säkert arbete. Vid denna händelse fungerade kommunikationen bra. Då avstånden var korta på händelseplatsen fördes det mesta av kommunikationen från mun till mun.

I denna händelse har samverkan i den egna organisationen fungerat på ett tillfredställande sätt.

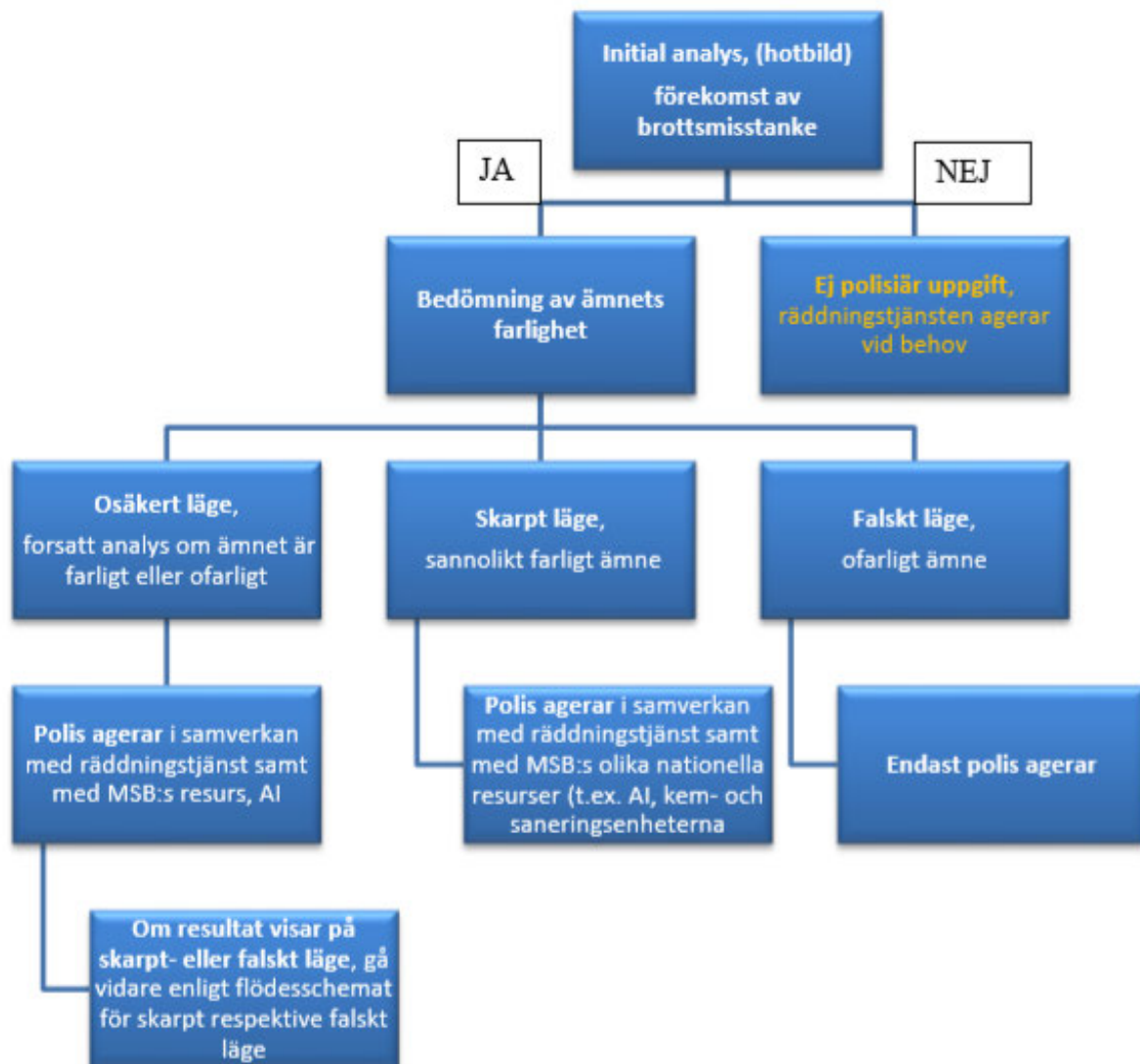
Samverkan med andra organisationer i ett uppdrag

Samverkan i ett uppdrag med många organisationer/enheter inblandade är en förutsättning för att kunna göra en bra insats. Förståelse och kunskap om varandras möjligheter och begränsningar är en förutsättning för en effektiv insats.

I denna händelse var det viktigt att fastställa om det fanns en hotbild mot drabbat företag eller mot någon eller några personer knutna till företaget eller platsen. Föreligger det en hotbild av någon karaktär så ska det övergå till en polisiär uppgift där räddningstjänsten kan agera vid behov. Föreligger det ingen hotbild eller förekomst om brottsmisstanke blir denna typ av händelse en uppgift för räddningstjänsten där polis kan vara behjälplig.

Tidigt in i insatsen och med hjälp av polis konstaterades det att det inte förelåg någon hotbild mot företaget, platsen eller mot någon enskild person.

Det drabbade företagets rutiner/instruktioner vid händelser av denna typ kan vara av avgörande betydelse. Rutiner/instruktioner för berört företag finns men dessa utvärderas inte i denna händelse. Bl.a. så framkom information sent in i insatsen om var den skadade försändelsen fanns någonstans.

Figur 1. Exempel på flödesschema. (polisens bedömning och hantering av försändelser med misstänkt farligt ämne). Källa: Polisens PM 2018:27.

Slutlig fundering

Organisationen för ”kemdykning är väl genomtänkt och fungerande men det krävs ett engagemang från både kemdykare och ansvariga för att kunna bedriva en effektiv och säker kemdykning. Instruktioner och sättet att arbeta är uppdaterat men det kräver att man hela tiden följer utvecklingen i samhället och de krav som ställs på en säker och effektiv räddningstjänst/kemdykning.

Att samtidigt följa samhällsutvecklingen och de hot som vi förväntas stå inför är en del av vårt arbete för ett säkert samhälle.

Vid en insats med flera olika organisationer inblandade är det av avgörande betydelse att förstå och känna till varandras möjligheter och inriktningar. I synnerhet med tanke att både polisens och sjukvårdens möjligheter och eventuella rutiner inte är statiska utan i hösta grad dynamiska och anpassade efter förmåga och samhällets utveckling.

Kemdykningen är en del i RSNV's verksamhet och det krävs samverkan, inom den egna organisationen, och samverkan med andra organisationer på en händelseplats för att bli så effektiva som möjligt. Som exempel kan nämnas att saneringsenhet/saneringspersonal måste larmas i ett tidigt skede om misstanke att behov finns. I denna händelse blandas också begreppen rökdykare med splashdräkt, rökdykare iklädd ”engångskemdräkt”, brandman, kemdykare om vartannat och det är som gjort för missförstånd. Önskvärt är att man använder gemensamma begrepp och talar i klartext. Viktigt i sammanhanget är också att man kontrollerar att mottagagaren av samtalet har uppfattat det på ett korrekt sätt. Här kan övning och utveckling göra organisationen än mer effektiv.

Under denna händelse hanterades en telefon på ett tveksamt sätt som ”brandman i engångskemdräkt” använt för att fotografera den skadade försändelsen. Personal från vår egen organisation är inne och går i ”het zon” utan beordrad skyddsklädsel vilket kan föranleda helt felaktiga signaler vid en insats. En insats benämnd ”misstänkt farlig försändelse” måste hanteras på ett strikt och strukturerat sätt. Detta är detaljer i en annars bra insats. Här kan vi förbättra våra metoder, vårt förhållningssätt och användandet av våra egna rutiner och instruktioner.

Det pratas om ”pulverbrev” under insatsen om det då är Antrax sporer (sjukdomsalstrande mikroorganismer) som menas, vilket skulle vara högs osannolikt, så är det helt andra åtgärder som ska vidtas (information om Antrax i bilaga 1). Vid misstanke om brott/hot/avsiktlig spridning ska ”försändelser med misstänkt farligt innehåll” ses som en polisiär uppgift där räddningstjänsten kan vara behjälpliga.

Förslag på åtgärder

- RSNV rutiner "*Misstänkt farligt ämne i försändelser*" är reviderat och är anpassat efter samhällsutvecklingen och till vår egen organisation. Observera att dokumentet avser **misstänkt farligt innehåll i försändelse**. Det innebär att ämnet inte behöver konstaterats vara farligt, utan det räcker med en misstanke om det.
- En misstänkt farlig försändelse kan omfatta vad som helst inom CBRNE(se bilaga 2).
- I samverkan med andra organisationer kan kunskapen om varandras möjligheter och inriktningar bli bättre. Samövning är en verksamhet som på sikt ger ett bra utfall.
- Utbildning/information om CBNRE borde vara en återkommande och kopplat till samhällsutvecklingen. Då vi är en regional kemresurs förväntas det att vi tillsammans med andra samhällsaktörer ska kunna hantera händelser där CBRNE ämnen kan finnas inblandat. Fortutbildning finns att tillgå i MSB's regi.

Utredare:

Gert Linderos
Brandmästare

Granskat av:

Lars-Göran Bengtsson
Brandingenjör

Bilaga 1

Mjältbrand (antrax) är en mycket allvarlig och akut bakteriell infektionssjukdom som kan drabba många djurslag, framför allt idisslare. Sjukdomen är en zoonos, det vill säga en sjukdom som kan överföras mellan djur och människa. Fall bland människa är extremt sällsynt i Sverige.

Mjältbrand är ett av de smittämnen som diskuteras som möjligt att använda vid terrorhandlingar.

Vad orsakar mjältbrand och hur sprids den?

Mjältbrand orsakas av *Bacillus anthracis*, som är en sporbildande bakterie. Sporens förmåga att överleva i många år i djurprodukter och i jord är en viktig faktor för sjukdomens utbredning och fortlevnad. Man har visat att mjältbrandssporer haft förmåga att infektera i cirka 45 år och att de kan överleva i mer än 100 år.

Bakterierna omvandlas till sporer när de kommer i kontakt med syre, till exempel via de blodiga sårvätskor som kan förekomma hos sjuka djur eller om kroppen från ett djur som dött i mjältbrand skärs upp. Sporbildning sker alltså normalt inte i öppnade kadaver.

Djur, främst idisslare, smittas vanligen vid bete på mark som förorenats med mjältbrandssporer.

Mjältbrand överförs oftast till människa efter direktkontakt med vävnader från sjuka djur, ull, fällar, foder eller andra produkter som förorenats med bakterien eller sporer. Hudsmitta är vanligast och sker via tidigare skadad hud (exempelvis sår eller eksem). Smittöverföring kan också ske genom att man andas in bakteriesporer, till exempel i damm från ull. Även förtäring av smittat kött ge mjältbrand i svalget eller i mag- och tarmkanalen. Det är dock inte bevisat att mjölk från infekterade djur kan överföra smittan. Smitta från person till person har aldrig rapporterats.

Inkubationstiden är i regel kortare än 48 timmar men den kan också vara längre.

Källa: Folkhälsomyndigheten

Bilaga 2

CBRNE ämnen

C-händelser: Skadliga kemikalier utgör en fara oavsett om de härrör från:

- en olycka vid transport, lagring eller tillverkning av kemikalier,
- avsiktlig spridning genom terrorism eller annan kriminalitet eller
- insats med kemiska stridsmedel.

B-händelser: Sjukdomsframkallande mikroorganismer utgör en fara oavsett om de härrör från:

- en naturlig spridning,
- en olycka som förorsakar spridning,
- avsiktlig spridning genom terrorism eller annan kriminalitet eller
- insats med biologiska stridsmedel.

R- och N-händelser: Joniserande strålning utgör en fara oavsett om strålningen härrör från:

- en olycka vid kärnteknisk anläggning, andra olyckor med radioaktiva ämnen eller joniserande strålning,
- avsiktlig spridning genom terrorism eller annan kriminalitet eller
- insats med kärnvapen.

E-händelser: Tryckvåg, splitter, kaststycken och värmestrålning från en explosion utgör en fara oavsett om den härrör från:

- en olycka vid transport, lagring, tillverkning eller användning av explosiva ämnen,
- avsiktligt framkallande av explosion genom terrorism eller annan kriminalitet.

Källa: Delar från MSB åtgärdskalender för CBRNE ämnen inblandade i en händelse.